

Bijlage Toezegging Gilzerbaan commissie BCF 19 juni 2024:

Korte duiding recente uitspraken inzake drinkwaterwinning Gilzerbaan (Regte Heide)

Waar gaat de zaak over?

In deze zaak heeft Brabant Water (BW) een vergunning op grond van de Wet natuurbescherming (Wnb) aangevraagd bij de provincie om meer grondwater te mogen onttrekken om aan de groeiende drinkwatervraag te kunnen (blijven) voldoen. De provincie heeft de vergunning verleend. De vergunning is voor het mogelijk maken van het verhogen van de hoeveelheid te onttrekken grondwater in het kader van de drinkwatervoorziening. Deze is, voor zover hier relevant, verhoogd van 14,7 mln naar 18 mln kubieke meter per jaar. Dat is ook het maximum dat in 1972 al aan BW is toegestaan. BW heeft in het verleden in de praktijk maar tot een hoeveelheid van 14,7 mln kuub water per jaar onttrokken. Tegen deze vergunning is beroep ingesteld bij de rechtbank. De rechtbank dient zich onder meer over de vraag te buigen of een in het verleden verleende toestemming kan gelden als een natuurtoestemming in de zin van de Nbw.

Welke procedures lopen er?

1. Beroep BMF en Brabants Landschap tegen de door de provincie verleende vergunning ter vergroting van de drinkwaterwinning aan de Gilzerbaan. Deze procedure loopt nog, er is in januari 2024 een tussenuitspraak gedaan (nader onderzoek vereist en schorsing vergunning), einduitspraak wordt verwacht begin 2025. Dit is dus de bodemzaak, de zaak die nog loopt.
2. Voorlopige voorziening over de schorsing van de vergunning. In deze procedure is in juni 2024 uitspraak gedaan en de voorlopige voorziening is toegewezen: BW mag per direct weer tot 18 mln kuub water onttrekken voor drinkwatervoorziening. (deze procedure in het kader van de voorlopige voorziening is dus beëindigd).

Welke recente uitspraken zijn er?

- Januari 2024: tussenuitspraak inzake beroep (de bodemzaak) tegen de vergunning voor het vergroten van de drinkwaterwinning Gilzerbaan. Tussentijds oordeel: Voor de activiteit, het vergroten van de drinkwaterwinning tot 18 mln kuub is een vergunning op grond van de Nbw vereist. In de eerder, in 1972 verleende vergunning, zijn de natuurwaarden geen toetsingskader geweest waardoor deze vergunning niet kan worden gezien als een eerder verleende natuurtoestemming in de zin van de Nbw.
Daarom is er verder onderzoek, zoals bedoeld in de Nbw, nodig naar de mogelijke effecten van de uitbreiding van de grondwaterwinning op de natuurwaarden van de Regte Heide. Op basis van de bestaande onderzoeken is onvoldoende duidelijk dat negatieve natuureffecten zijn uit te sluiten. Als onafhankelijk adviseur heeft de rechtbank de Stichting Advisering Bestuursrechtspraak voor Milieu en ruimtelijke Ordening (de STAB) aangewezen. Zolang er geen definitieve uitspraak is gedaan heeft de rechtbank bepaald dat er geen extra grondwater mag worden gewonnen op deze locatie. Einduitspraak wordt begin 2025 verwacht. (vindplaats: ECLI:NL:RBZWB:2024:303).
- 20 juni 2024 heeft de rechtbank in voorlopige voorziening bepaald dat BW per direct weer gebruik mag maken van de vergunning en daarmee dus per direct 18 mln kuub per jaar mag oppompen. De reden hiervoor is dat BW voldoende en onbetwist heeft

onderbouwd dat er een acuut drinkwaterprobleem is ontstaan in West- en Midden-Brabant, het gaat dan om een dringende reden van groot algemeen belang. Daarnaast heeft de rechter in het voorlopige oordeel rekening gehouden met het feit dat door de overvloedige regenval van de afgelopen tijd een hoge grondwaterstand in het natuurgebied Regte Heide & Riels Laag is. Deze uitspraak blijft staan totdat er begin 2025 definitief uitspraak wordt gedaan in de bodemprocedure. Dit is een uitspraak met een tijdelijke werking, namelijk tot er een uitspraak in de bodemzaak komt. Bovendien is de reden voor toewijzen van de voorlopige voorziening gedeeltelijk buiten het toetsingskader van de Nbw gedaan. Dat wil zeggen dat de rechter een praktische oplossing heeft willen voorstaan waarbij er geen onomkeerbare gevolgen ontstaan.

Welke vraag ligt nu nog bij de rechtbank voor?

De rechtbank moet zich nu in het kader van deze procedure dus buigen over de vraag of voor het initiatief een natuurvergunning en dus een passende beoordeling is vereist.

Hierover heeft de rechtbank in zijn tussenuitspraak in januari al overwogen dat dit het geval is. Maar dit is een tussenuitspraak waarover de rechter in 2025 een eindoordeel zal vellen. Tegen deze uitspraak is dan nog hoger beroep bij de Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State mogelijk.

Wat hebben deze uitspraken voor gevolgen voor Waterschap De Dommel?

Zoals hierboven al aangegeven gaat het in deze twee uitspraken nog niet om definitieve uitspraken in de procedure maar om een tussentijds en een voorlopig oordeel. Pas als de rechter een (eind)uitspraak in de bodemprocedure heeft gedaan kan pas worden gezegd of en wat voor gevolgen deze uitspraak heeft voor het waterschap. Die uitspraak wordt pas begin volgend jaar verwacht. Pas dan buigt de rechter zich definitief over de vraag of in 1972 bij de verlening van toestemming destijds voor het onttrekken van 18 mln kuub grondwater rekening is gehouden met alle natuurbelangen zodat daar in de nu verleende onttrekkingsvergunning geen rekening meer mee hoeft te/kan worden gehouden. In de tussentijdse uitspraak is al wel een duidelijke richting gegeven, namelijk dat dat niet het geval is en dat naast de watervergunning ook een Nbw-toestemming vereist is.

Indien de rechter concludeert dat er een natuurvergunning vereist is, dan ligt het in de lijn der verwachting dat Brabant Water hoger beroep in zal stellen. Pas als alle proceduremogelijkheden beëindigd zijn (doordat RvS een eindoordeel heeft gegeven, of als de beroepstermijn na de uitspraak van de rechter ongebruikt is verstreken), dan is de uitspraak onherroepelijk en kan er beter naar de gevolgen van deze uitspraak in het veld worden gekeken. Ook bij de RvS is er vertraging ontstaan in de afhandeling van zaken. Dus een behandeling van de zaak bij de RvS is op zijn vroegst dan nog in

Voor het waterschap kan dat dus betekenen dat iedereen waaraan in het verleden een onttrekkingsvergunning is verleend, naast deze toestemming ook een natuurvergunning uit het natuurregelgevingsspoor nodig heeft. Strikt genomen betekent dit dat zonder natuurvergunning door de provincie, de door ons verleende onttrekkingsvergunningen onuitvoerbaar zijn. De provincie kan dan hier in beginsel op handhaven. Dan rijst de vraag of wij als waterschap ook actief tot intrekken van deze vergunningen kunnen overgaan. Omdat, zoals hierboven al aangegeven, de procedure nog loopt en er nog geen onherroepelijke

uitspraak is, kan nog niet met zekerheid worden gezegd dat de tussentijdse uitspraak van de rechter ook in stand zal **blijven**.

Wat is de achtergrond in deze zaak?

In 1972 is aan de voorganger van BW op grond van de Grondwaterwet Waterleidingbedrijven een watervergunning verleend voor het onttrekken van grondwater aan de Gilzerbaan. Voor zover relevant is er toestemming verleend voor het onttrekken van 18 mln kuub grondwater per jaar. Deze maximale onttrekkingshoeveelheid is tot nu toe onbenut gebleven. Vanwege de toenemende vraag is nu besloten om die onbenutte hoeveelheid toch te gaan onttrekken en daarvoor is een vergunning op grond van de Wet natuurbescherming (Wnb) vanwege de mogelijke verdrogingsgevolgen voor het N2000 gebied "Regte Heide & Riels laag" aangevraagd en verleend. De provincie heeft aangegeven de vergunning verleend slechts als een aanwijzing op grond van artikel 2.4 WNB en bepaald dat er alleen monitoringsvoorschriften moeten worden nageleefd. Zij is van mening dat er voor het initiatief (de uitbreiding) verder geen natuurvergunning vereist is. De rechtbank oordeelt in de tussenuitspraak dat er wél een natuurtoestemming vereist is.

Commentaar [BNv1]: Deze alinea heb ik aangepast. Ik heb er niets meer bij geschreven dat we dingen gaan uitzoeken, ik ben nl bang dat ik daarmee op slechte ideeën breng. Dus vooralsnog alleen dat de uitspraak nog niet onherroepelijk is en daarmee geen garantie voor het in stand blijven van het tussentijds oordeel. Als er een vraag komt van zoek maar alvast uit, dan geven we ze de keus, wat doen we dan niet meer. Ok?